

**ADİ KONKORDATODA ÖN REHİNLİ MALIN (TAŞITIN) İİK m. 295/II VE m.
297/II'E GÖRE SATIŞININ MAHKEME KARARINA KONU OLAY İLE
BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLMESİ**

*EVALUATION OF THE SALE OF THE PRELIMINARY PLEDGE GOODS (VEHICLE) IN THE
ORDINARY CONCORDAT IN ACCORDANCE WITH ARTICLES 295/II AND 297/II OF THE CODE OF
ENFORCEMENT AND BANKRUPTCY IN CONJUNCTION WITH THE EVENT SUBJECT TO THE
COURT DECISION*

Araştırma Makalesi
Şafak PARLAK BÖRÜ*
Levent BÖRÜ**

ÖZ

İcra ve İflas Kanunu'nun konkordatoyu düzenleyen çeşitli maddelerinde rehin hakkına ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Bununla birlikte İİK'da ön rehin hakkına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Uygulamada sıklıkla taşıt kredisi ile alınan araçlar bakımından ön rehin hakkının kurulduğu görülmektedir. Konkordato hukuku bakımından ise konkordato geçici mühleti kararından önce taşıt kredisi ile alınan araçlar üzerine konulan ön rehin hakkına konu malın, konkordato mühleti içerisinde satışı istenebilmektedir. Çalışmada ön rehin hakkı, taşıtlar üzerine konulan ön rehin hakkının konkordatodaki durumu ele alınmış, rehinli malın satışını düzenleyen İİK m. 295/II ve İİK m. 297/II hükümlerinin konkordato mühleti içerisinde satılacak ön rehinli malın satışı bakımından da uygulanıp uygulanamayacağı yargı kararına konu somut olay dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1795267

Makalenin Geliş Tarihi: 02.10.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 06.10.2025

* Doç. Dr. Şafak Parlak Börü, Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.

E-posta: sparlak@law.ankara.edu.tr

ORCID: 0000-0002-9843-6034

** Prof. Dr. Levent Börü, Hacettepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul-İcra ve İflas Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.

E-posta: leventboru@hacettepe.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3043-3467

Bu makale Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Rehin Hakkı,  n Rehin, Araç Rehini, Konkordatoda Rehin, Konkordatoda Rehinli Malın Satışı

ABSTRACT

Various articles of the Enforcement and Bankruptcy Code regulating concordat have introduced provisions regarding the right of pledge. However, there is no explicit provision regarding the right of preliminary pledge in the Enforcement and Bankruptcy Code. In practice, it is often seen that a preliminary pledge is established on vehicles purchased with vehicle loans. In terms of concordat law, in prior to the decision on the provisional concordat period the sale of property subject to a preliminary pledge on vehicles purchased with vehicle loans may be requested during the concordat period. The study examines the status of preliminary pledges on vehicles under the concordat and evaluates whether the provisions of Article 295/II and Article 297/II of the Enforcement and Bankruptcy Code, which regulate the sale of pledged property, are applicable to the sale of preliminary-pledge property during the concordat period, taking into account the specific case subject to the court decision.

Keywords: Right of Pledge, Preliminary Pledge, Vehicle Pledge, Pledge in Concordat, Sale of Property Subject to Pledge in Concordat

EXTENDED SUMMARY

Pledge is regulated in Articles 850-972 of the Turkish Civil Code. However, the application of pledge is a situation that frequently arises in concordat proceedings. Although the Enforcement and Bankruptcy Code does not explicitly define a pledge, various articles of the Enforcement and Bankruptcy Code contain provisions relating to the right of pledge (Articles 295, 297, 298, 302, 303, 307, 308/h).

Our article will examine the concept of pre-pledge on vehicles in relation to the provisions of Articles 295 and 297 of the Code of Enforcement and Bankruptcy. That is to say, in practice, the sale of vehicles purchased with a vehicle loan and subject to a pre-pledge prior to the commencement of the provisional period of the concordat agreement may be requested during the concordat period in accordance with Articles 295/II and 297/II. In this case, according to Articles 295/II and 297/II, can these provisions allowing the sale of pledged property also be applied to the sale of “pre-pledged property”? In this study, we have evaluated the legal status of the pre-pledge on vehicles under Articles 295/II and 297/II, taking into account the exemplary case subject to the court decision in the context of the concordat agreement.

Right of pledge, is a real right whereby the value of the property serves as security for the fulfillment of a right, enabling the holder of the right to recover their claim from the proceeds obtained by converting that value into cash if the debtor fails to fulfill their obligation. Right of pledge is not a personal security interest,

and although it is a limited real right, it is essentially a real right intended to secure the creditor's claim and therefore provides real security.

Although pre-pledge are not explicitly defined in the Turkish Civil Code, it should be possible to establish pre-pledges pursuant to Article 881 of the Turkish Civil Code. Pre-pledge means pledging collateral in advance for a future debt. We encounter pre-pledge institutions in vehicle loans, and we can also state that its application is quite widespread. This situation in vehicle loans arises when a pre-pledge is first established on the specified vehicle, followed by the execution of a (commercial or consumer) loan agreement. In such a case, after the invoice related to the sale of the vehicle is delivered to the lender, the loan amount is transferred directly to the seller's account. The pre-pledge established in the first stage becomes a valid pledge as a result of the transactions carried out after the loan is delivered to the seller.

The pre-pledge actually arose due to a need. The purpose is to protect the existence of the pledge until the vehicles purchased and invoiced as a result of the credit agreement are registered with a pre-pledge at this stage and converted into a definitive pledge. In our opinion, the pre-pledge should be treated as a “movable pledge” until it is registered in the official registry. Any other interpretation would constitute a violation of the pledgee's right to a pledge, which is a real right.

According to Article 297/II, the debtor may not establish a pledge without the court's permission from the date of the temporary respite. Since the debtor's ability to establish a pledge during the respite period is subject to court approval, this is referred to in doctrine as a “prohibited transaction.” Accordingly, the debtor is prohibited from establishing a pledge from the date of the respite decision. The purpose of this is to protect the debtor's assets to the extent that it is in the creditors' interest. Any pledge established by the debtor in violation of this prohibition is void (Article 297/II). It is necessary to clearly state what is meant by “void” in this context.

Although the legal nature of the penalty of nullity stipulated in the law is controversial in doctrine, according to the most recently accepted prevailing opinion, the nullity expressed in Article 297/II should only be understood in terms of the law of concordat. Therefore, these transactions must be considered valid under substantive law but invalid under concordat law. In other words, based on the fact that the restricted party has the authority to dispose of the property, it is seen that the restriction is valid under substantive law but constitutes a type of invalidity that cannot be asserted against the creditors in the concordat. It should be accepted that the penalty of invalidity mentioned in the ruling henceforth has meaning and value only in terms of the concordat agreement—to the extent that it violates the rights of creditors. The purpose of this invalidity is to protect creditors. Consequently, as a result of this assessment, it will now be possible, for example, for court approval to be granted retroactively in the form of authorization; since, in this case, no damage will arise on behalf of the creditors due to the result of “suspended invalidity.”

Therefore, as stated in the court decision, there is no clear violation of the rights of the creditors. On the contrary, if it is assessed otherwise, it would render the pledge invalid under substantive law, and this would

violate the rights of the secured creditor. However, considering that interest continues to accrue in favor of the creditor holding a lien on the brand-new vehicles in the case subject to the court decision, not permitting the sale of these vehicles may also harm the rights of other ordinary creditors. In other words, converting vehicles that were pre-pledged and registered after the temporary respite period into pledges and permitting the sale of these vehicles under Article 295/II would also be in the interest of other ordinary creditors.

It is also necessary to examine whether vehicles that must be registered after the temporary respite of the concordat agreement have been physically completed. Since the vehicles in question are incomplete, they are considered incomplete vehicles, and it should be noted that the registration and pledge processes for such vehicles differ from those for other motor vehicles.

GİRİŞ

2018 tarihli 7101 sayılı Kanunla İİK'da özellikle konkordato getirilen değişikliklerle Türk hukukunda yaygın bir uygulama alanı bulan adi konkordato, İcra ve İflas Kanunu m. 285-309'da hükme bağlanmıştır. Rehin kurumu ise Türk Medeni Kanunu m. 850-972'de düzenlenmiştir. Bununla birlikte rehnin uygulaması konkordato da sıklıkla karşımıza çıkan bir durumdur. İİK'nunda rehnin açıkça bir tanımı yapılmamış olmasına karşın, İİK'nun konkordatonun hükme bağlandığı çeşitli maddelerinde rehin hakkına ilişkin düzenlemeler (m. 295, 297, 298, 302, 303, 307, 308/h) bulunmaktadır.

Makalemizde İİK m. 295 ve 297 hükümleri ile ilgili taşıtlar üzerine konulan ön rehin kavramı ile ilgili inceleme yapılacaktır. Şöyle ki uygulamada konkordato geçici mühleti öncesi taşıt kredisi ile alınan araçların üzerine konulan ön rehnin konkordato mühleti içerisinde İİK m. 295/II ve 297/II'e göre satışı istenebilmektedir. Bu durumda İİK m. 295/II ve 297/II'e göre rehinli malın satışına imkan veren bu hükümler acaba "ön rehinli malın" satışı için de uygulanabilir mi? Bu çalışmamızda özellikle İİK m. 295/II ve 297/II hükümlerine göre taşıtlar üzerine konulan ön rehin hakkının konkordatodaki hukuki durumu mahkeme kararına konu olan örnek nitelikteki olay dikkate alınarak değerlendirilmesi yapılacaktır. İlk derece mahkemesinin kararı istinaf yoluna başvurulmasına karşın esasına girilmeksizin usulden reddedilmiştir ve temyiz yolu da kapalıdır. Zira Ankara BAM, İİK m. 287/VI hükmü gereği bu tür ara kararlara karşı kanun yoluna başvurulamaz hükmüne dayanarak, ilk derece mahkemelerinin bu tür ara kararlarına karşı esasına ilişkin inceleme yapmaksızın istinaf başvurularını

reddetmektedir¹. Ankara BAM tarafından konunun esas  ile ilgili bir inceleme yapılmaması ve temyiz yolunun da kapalı olması sebebiyle makalemizde mahkeme kararına konu olan olayın esas  irdelenerek değerlendirmelerde bulunulması ilk derece mahkemelerindeki uygulamaya yön vermesi bakımından da önemli olacaktır.

Makalemizde öncelikle rehin hakkı,  eşitleri ve  n rehin kurumu kısaca incelenecektir. Daha sonra makalede  n rehinli malın (taşıtın)  İK m. 295/II ve 297/II'e göre satışının ilk derece mahkemesi kararına konu olan olay ile birlikte değerlendirilmesi yapılacaktır.

I. REHİN HAKKI

A. Genel Olarak

Taraflar, borç doğuran hukuki işlemlerde, kararlaştırdıkları edimin karşı tarafça yerine getirilmesini güvence altına almak isterler. Rehin hakkı, alacağın ifası için malvarlığı değerinin güvence oluşturduğu, borçlunun borcunu yerine getirmemesi durumunda hak sahibinin bu değerin paraya çevrilmesini talep etmesiyle elde edilen tutardan alacağını alabilmesini sağlayan aynı bir haktır². Rehin hakkı, borcun yerine getirilmemesi durumunda alacaklıya rehin konusu hakkın veya malın icra organları eliyle satılması sonucunda satış tutarından alacağını öncelikle elde etme hakkı veren fer'i nitelikte aynı haktır³. Bu noktada borçlu borcunu ödeyemezse rehin hakkına sahip

¹ "6100 sayılı HMK'nun 12.01.2011 tarihinde kabul edildiği ve 01.10.2011 tarihinde y r rl ge girdiği; 2004 sayılı İİK'nin 287. maddesinin uygulanması gereken hükmünü değistiren 7101 sayılı Yasanın ise 28.02.2018 tarihinde kabul edilerek 15.03.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak y r rl ge girdiği, buna göre 2004 sayılı İİK'nin 287. maddesinin altıncı fıkrasının sonraki bir düzenleme olduğu açıktır. Ayrıca 6100 sayılı HMK, hukuk davalarındaki yargılama usulünü düzenlemesi bakımından genel bir kanun iken, 7101 sayılı Yasa ile değisik 2004 sayılı İİK'nin 287. maddesinin altıncı fıkrası usule ilişkin özel bir düzenlemedir.Gerek  zel yasa-genel yasa ilişkisi, gerekse önceki yasa-sonraki yasa ilişkisi ve gerekse kanun koyucunun amacı birlikte değerlendirilerek, konkordato istemlerinin süratle sonuçlandırılması gereği nazara alındığında, İlk Derece Mahkemesince verilen, istemciler vekilinin rehinli araçlar ile ilgili tedbirlerin kaldırılması ve rehinli alacaklıya satışı için izin verilmesi talebinin reddine karara karşı istinaf kanun yoluna basvurulması yasal olarak mümkün bulunmamaktadır. İstinaf kanun yolu kapalı olmasına ragmen İlk Derece Mahkemesince kararda istinaf kanun yolunun açık olduğunu belirtmesinin de yasada mevcut olmayan istinaf kanun yoluna başvurma hakkını bahsetmeyeceği değerlendirilmekle, konkordato isteminde bulunanlar vekilinin istinaf dilekçesinin reddine karar vermek gerekmiştir." Ankara 23 HD BAM, 15786/1444, 23.10.2024.

² Bkz Faruk Acar, *Rehin Hukuku Dersleri* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2015) 1; M.Kemal Oğuzman,  zer Seliçi ve Saibe Oktay  zdemir, *Eşya Hukuku* (23. Bası, Filiz Kitabevi 2021) 29.

³ Erdal  zsunar, 'Roma Hukukunda Rehin Hakkı' (2005) (2) DEÜHFD 137.

alacaklı rehinli malın satışı ile birlikte satışı yoluyla elde edilen bedelden alacağını tahsil edebilecektir. Bu sebeple de rehin hakkı, doğrudan rehin konusu malın maddi varlığını değil, rehnedilen malın değerini temsil eder⁴. O halde rehin hakkı borçlunun alacaklıya göstermiş olduğu güvencedir; borçlu tarafından alacaklı lehine rehin konusu mal güvence olarak gösterilmekle borcun ödenmesi konusundaki iyiniyeti ortaya konularak, borcun ödenememesi durumunda da alacaklının bu yola başvurabilmesinin güvencesi sağlanmaktadır⁵.

Rehin hakkı bir ayni hak olmakla birlikte mülkiyete oranla sınırlı yetkileri kapsadığı için sınırlı ayni hak olarak nitelendirilmektedir⁶. Zira, bir mal üzerinde mülkiyet hakkı sahibi olan kimse, o mal üzerinde “kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma” yetkilerine de sahiptir. Malikin, mülkiyet hakkının içeriğini oluşturan bu yetkilerin bazılarını (kullanma ve yararlanma) bir hak olarak  zg lemesi durumunda ise “sınırlı ayni hak” ortaya çıkmaktadır; bu anlamda niteliğinden de anlaşılabacağı üzere sınırlı ayni haklar, sahibine mülkiyet hakkının sağladığı tam ve geniş yetkileri değil, sınırlı yetkileri sağlayan ayni haklardır⁷. Bununla birlikte sınırlı ayni haklar da ayni nitelikleri gereği tam ayni hak olan mülkiyet hakkı gibi, sahibine, konusu olan eşya üzerinde doğrudan doğruya hakimiyet yetkisi verirler⁸. Sınırlı ayni haklar; başlıca “irtifak hakları, taşınmaz yükü ve rehin hakkı” olarak   e ayrılmaktadır (TMK m. 779 vd.).

Rehin hakkı, şahsi bir teminat değildir ve her ne kadar sınırlı bir ayni hak olsa da esasen bu hak alacaklının hakkının sağlanmasına yönelik bir ayni haktır ve dolayısıyla ayni güvence sağlar. Yani borçlu kişisel olarak tüm malvarlığı ile değil, güvence olarak göstermiş olduğu ayın (mal) ile sınırlı sorumludur⁹. Zira şahsi teminatta alacaklının talebi maddi bir malvarlığı ile güvence altına alınmamakta ve üçüncü kişi, alacaklıya karşı borçlu tarafına dahil olmakta ve üzerine aldığı teminat yükümlülüğünün kapsamında

⁴ Acar (n 2) 6-7.

⁵ A. Lale Sirmen, *Alacak Rehni* (Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları 1990) 1.

⁶ Acar (n 2) 3.

⁷ Mehmet  nal, *Sınırlı Ayni Haklar* (2. Baskı, Savaş Kitabevi 2024) 9; A.Lale Sirmen, *Eşya Hukuku* (9. Baskı, Yetkin Yayınları 2021) 559; Rona Serozan, *Eşya Hukuku I* (3. Baskı, Filiz Kitabevi 2014) 41.

⁸  nal (n 7) 1.

⁹ Acar (n 2) 1.

haczi mümkün olan bütün malvarlığı ile sorumlu olmayı kabul etmektedir¹⁰. Aynı teminatlar ise şahsi teminatlara göre daha g vencelidir¹¹. Şöyle ki aynı teminatta, borçlunun malvarlığına ek olarak malvarlığının rehin veya ipotek olarak alacaklının emrine verilmektedir ve eğer borçlu kendi edimini hiç ya da gereği gibi yerine getirmezse alacaklı, rehinin paraya çevrilmesi yolu ile alacağını elde edebilmektedir¹². Böylelikle borçlunun borcunu ödeyememesi durumunda rehin konusu mal değerini koruduğu ölçüde, şahsi teminata kıyasla alacaklının alacağını tam veya büyük oranda tahsil etmesi daha m mk nd r¹³.

Alacağın rehinle teminat altına alınmış olması, borçlunun borçtan kişisel sorumluluğunu etkilemez¹⁴; bu sebeple rehinli malın paraya çevrilmesiyle birlikte teminat altına alınan alacağın tahsil edilemeyen kısmı için borçluya ba vurulabilmesi mümkündür. Zira   K'da borçlunun rehinle teminat altına alınan alacaktan kişisel sorumluluğunun devam etmesi kuralı rehin açığı belgesi ile de ortaya konulmu tur¹⁵. Ancak burada  unu belirtmek isteriz ki rehin hakkının varlığı alacaklının doğrudan doğruya rehinli mal yerine borçlunun diğer malvarlığına ba vurmasına engel olu turur¹⁶. Zira,   K m. 45/1'deki önce rehne müracaat zorunluluğu kuralı gereği, alacağı rehinle teminat altına alınmış alacaklı, kural olarak borçluya karşı rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip dışında diğer takip yollarına ba vuramaz ve alacaklı rehinle temin edilmiş alacağı için rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapmak zorundadır¹⁷.

B. Çeşitleri

¹⁰ Andreas Von Tuhr, *Borçlar Hukuku I-II* (Cevat Edege tr, Yargıtay Yayınları 1983) A. S. 130.

¹¹ Selahattin Sulhi Tekinay, *Menkul Mülkiyeti ve Sınırlı Ayni Haklar* (Filiz Kitabevi 1994) 71; Acar (n 2) 7.

¹² Von Tuhr (n 10) A. S. 130.

¹³ Acar (n 2) 7.

¹⁴ Bülent Köprülü ve Selim Kaneti, *Sınırlı Ayni Haklar* (2. Baskı,  stanbul Üniversitesi Yayınları 1982) 259.

¹⁵  brahim Açık ve Ozan Tok, * poteğin Paraya  evrilmesi Yoluyla Takip- erh-* (1. Baskı, On  ki Levha Yayıncılık 2025) 9.

¹⁶ Acar (n 2) 2.

¹⁷ Açık ve Tok (n 15) 95.

Rehin haklarında, bütün aynı haklarda olduğu gibi “numerus clausus” (sınırlı sayı) ilkesi uygulanır; Kanunda sayılanlar dışında bir rehin hakkı ortaya çıkamaz¹⁸. Rehin hakları, TMK’nun 850-973’üncü maddeleri arasında ve çeşitli kanun hükümleriyle¹⁹ düzenlenmiştir. Öğretide rehmin farklı çeşitleri ifade edilse de²⁰, rehin hakları, TMK’da “taşınmaz rehni” ve “taşınır rehni” şeklinde ikiye ayrılmıştır:

Taşınmaz rehni, TMK’nun 850-938 maddeleri ile düzenlenmiştir. Taşınmaz rehni; ipotek, irat senedi ile ipotekli borç senedi olarak üçe ayrılmakta olup sınırlı sayıdadır (TMK m. 850). İptotek, uygulamada en sık karşılaşılan taşınmaz rehni türüdür. “Mevcut veya henüz doğmamış olmakla beraber doğması kesin veya muhtemel bulunan bir alacak”, ipotekle teminat altına alınabilir (TMK m. 881,I). İpoteğin konusu olacak taşınmazın mülkiyetinin borçlunun olması da gerekmez (TMK m. 881,II).

Taşınır rehni, TMK’nun 939 ile 972’inci maddeleri arasında eşya hukuku kitabında sınırlı aynî haklar bölümünde düzenlenmiştir. Kanunda, taşınır rehminin tanımı yapılmamıştır. Bununla birlikte taşınır rehminin kapsamı, taşınır mülkiyetinden (TMK m. 762) daha geniştir. Zira paraya çevrilebilen ve devredilebilen veya teslimli ya da teslimsiz olmak şartıyla taşınmaz niteliğinde olmayan bütün eşya ve haklar, taşınır rehminin konusu olabilir²¹. TMK’nun taşınır rehni bölümünde rehne ilişkin; “teslime bağlı rehin (TMK m. 939-949), hayvanların rehin konusu olabilmesi (TMK m. 940,I), bir sicile tescili zorunlu olan taşınır malların rehnedilmesi (TMK m. 940,II), hapis hakkı (TMK m. 950-953), alacaklar ve diğer haklar üzerinde tesis edilebilecek rehin (TMK m. 954-961), rehin

¹⁸ Burhan Gürdoğan, *Türk-İsviçre İcra ve İflas Hukukunda Rehmin Paraya Çevrilmesi* (Ajans-Türk Yayınları 1967) 3-4; Turhan Esener ve Kudret Güven, *Eşya Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2015) 467 vd; Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir (n 2) 34; Serozan (n 7) 40.

¹⁹ Diğer kanuni düzenlemelere ilişkin bkz Ticari İşletme Rehni Kanunu, Kanun Numarası:1447, Kabul Tarihi: 21.7.1971, RG 28.7.1971/13909; Türk Ticaret Kanunu, Kanun Numarası:6102, Kabul Tarihi:13.1.2011, RG 14.2.2011/27846; Türk Sivil Havacılık Kanunu, Kanun Numarası:2920, Kabul Tarihi:14.10.1983, RG 19.10.1983/18196; Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Kanun Numarası:6183, Kabul Tarihi:21.7.1953, RG 28.7.1953/8469; Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, Kanun Numarası:1581, Kabul Tarihi:18.4.1972, RG 28.4.1972/14172; Maden Kanunu, Kanun Numarası:3213, Kabul Tarihi:04.06.1985, RG 15.6.1985/18785.

²⁰ Sözleşmeye- kanuna dayanan rehin veya tedavül eden rehin- tedavül edemeyen (güvence amaçlı) rehin gibi bkz Acar (n 2) 59 vd.

²¹ Esener ve Güven (n 18) 527 vd.

karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar (TMK m. 962-969) ve rehinli tahvil (TMK m. 970-972)” düzenlenmeleri getirilmiştir.

Ön rehin, TMK’da rehin çeşitleri içerisinde açıkça düzenlenmemiştir. Bu sebeple konkordato uygulamasında özellikle konkordato geçici mühlet tarihinden sonra tescili sonradan yapılan araçlar bakımından uygulamada ön rehinli taşıtın İİK m. 295/II ve 297/II’e göre satışının mümkün olup olmadığı konusunda uygulamada sorun ortaya çıkmaktadır. Bu sorunun çözülmesi ise “ön rehin” kavramının açıklanmasını gerektirmektedir.

II. ÖN REHİN KAVRAMI

Ön rehin TMK’da açıkça tanımlanmamış olsa da TMK m. 881 hükmü gereği ön rehin kurulabilmesi mümkün olmalıdır. TMK m.881 hükmü şu şekildedir: “*Henüz doğmamış olmakla birlikte doğması kesin veya olası olan bir alacak için de rehin kurulabilir.*” O halde ön rehni, genel olarak, henüz doğmamış veya ileride doğacak bir alacağın teminat altına alınması amacıyla yapılan rehin sözleşmesi olarak ifade edebiliriz. Başka bir deyişle ön rehin, ilerideki bir borç için önceden rehin verilmesi anlamına gelmektedir²².

Taşıt kredilerinde ön rehin kurumuna rastlamaktayız ve uygulamasının oldukça yoğun olduğunu da ifade edebiliriz. Zira Yargı Kararlarında da taşıtlara konulan ön rehinden açıkça bahsedilmektedir²³. Taşıt kredilerinde yer alan bu durum, belirlenen araç

²² “Müstakbel alacaklar rehinle temin edildiği takdirde ortada henüz doğmuş bir alacak bulunmamasına rağmen rehin hakkı doğmuş olmaktadır. Gerçi böyle bir rehin hakkı temin ettiği alacak doğmadan asla paraya çevirme yetkisi vermez, hatta alacağın doğmayacağı belli olduğu takdirde sona erer ise de, rehni temin ettiği alacağın doğumundan önce kurulmuş olması aynı rehin konusu üzerinde kurulacak diğer rehin hakları arasındaki sıranın belirlenmesinde büyük önem taşır. Henüz doğmamış bulunan bir alacağı temin eden rehin, alacak doğmadan, kurulduğu tarihe göre sırasını alacaktır.” (Sirmen, *Alacak Rehni* (n 5) 15).

²³ “Davacı vekili dava dilekçesinde; davalılardan ...'ın bir araç alımı için davacı bankadan kredi kullanmak istediğini, kredi işlemleri devam ederken araç yurt dışından getirileceği için çok acele nakit ihtiyacı olduğunu beyan ettiğini, araç üzerine ön rehin konulacağının söylenmesi üzerine araç satıcısı ... adına 1.000.000,00 TL miktarlı bloke çek düzenlenerek çekin Hayrettin'e teslim edildiğini, çek teslim edildikten sonra davacı ...'in krediyi kullanmaktan vazgeçtiğini ve tüm taleplerine rağmen çekin iade edilmediğini...” Yargıtay 11 HD, 1042/1717, 12.3.2025; “Davacı vekili, davacı banka müşterisi olan dava dışı ... 'ın bankaları ile aralarında protokol bulunan davalı şirketten araç almak konusunda anlaştıklarını, davalı şirket ile yapılan protokol uyarınca proforma tutarı taahhütname ve araç ön rehin girişi yapılarak 29.500,00 TL bedelli 48 ay vadeli 0 km araç kredisi kullandırıldığını ve 29.500,00 TL nin davalı şirketin hesabına aktarıldığını...” Yargıtay 19 HD, 1860/3751, 12.06.2019.

üzerinde öncelikle ön rehnin kurulması, sonrasında (ticari veya tüketici) kredisi sözleşmesinin yapılması ile ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumda, aracın satışına ilişkin faturanın kredi verene teslimi sonrasında kredi tutarı, doğrudan satıcının hesabına aktarılmaktadır. İlk aşamada kurulan ön rehin ise, kredinin satıcıya tesliminden sonra gerçekleştirilen işlemler sonucunda geçerli bir rehne dönüşmektedir²⁴. Buna göre ön rehin, henüz resmi sicile tescil işlemi yapılmadan fatura bilgileri ile birlikte şase numarası üzerinden emniyette kurulmuş olan özel bir sisteme ve ayrıca bu sistemle de Türkiye Noterler Birliğine bildirilmektedir. Bu sistem araç üst yapısı yapıldıktan sonra kara taşıtı niteliğine dönüştüğünden kendiliğinden sistem üzerinden aracın türü ve nevi değişmektedir ve kara taşıtına dönüştüğü anda, yani ruhsat çıkartılırken rehinli olarak ortaya çıkmaktadır²⁵.

Emniyet Genel Müdürlüğü Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı 2016 tarihli E-Rehin Servis Dökümanı Asbis²⁶ Projesi basılı metninde ön rehin işlemi şu şekilde açıklanmaktadır:

“Ön rehin eklemede tescilli araç kontrolü:

Ön rehin PolNette tescil kaydı olmayan araçlara verilen bir bildirimdir. Ön rehin eklemede gönderilen motor numarası, şasi numarası ve model yılı, markası,cinsi parametreleri kontrol edilerek aracın PolNette tescil kaydı var ise ön rehin eklenemez. Bu kontrolde gerçek ortamda oluşabilecek durumlara göre değişiklik olabilir. Bu nedenle banka ve finans kuruluşlarının tescilli araçların rehin ekleme işleminin plakadan araç

²⁴ Abdülhamit Yılmaz, *Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018) 244-245 dn 767; “Taraflar arasındaki Rehin Tesisinden önce (Erken) Ödeme ile İlgili Genel Kredi Taahhütnamesi'nin 3. bendinde “Fatura aslı ve uygunluk belgesine bankanız adına “rehinli” idir” ibaresinin yazılmaması, “EGM Referans Numarası”nın yanlış yazılması, rehin işlemleri için gerekli olan taşıt bilgilerinin bankanıza eksik ve/veya yanlış bildirilmesi, bankanız ön rehnin kesin rehne dönüştürülmemesi ve/veya rehin ön bildiriminiz olmasına rağmen başka bir kuruluşun rehin ön bildiriminin kesin rehne dönüştürülmesi..” Yargıtay 19 HD, 2826/5869, 26.3.2014.

²⁵ Bkz Yılmaz (n 24) 245; Ömer Baştürk, ‘Bankacılık Sektöründe Robotik Süreç Otomasyonu-Bir Uygulama Örneği’, 2023, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 24 vd.

²⁶ Emniyet Genel Müdürlüğü Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı 2016 tarihli E-Rehin Servis Dökümanı Asbis Projesi (yayımlanmamıştır). Ayrıca Asbis için bkz <<https://www.sbm.org.tr/>>; <<https://www.axasigorta.com.tr/blog/asbis-no-nedir-asbis-no-sorgulama>> 20 Eylül 2025.

bulma metodu ile araç bulunarak yapılabileceğini şubelerine bildirmeleri gerekmektedir.“

Ön rehin aslında bir ihtiyaç sebebiyle ortaya çıkmıştır. Nitekim son zamanlarda taşınır rehninde aranan teslim şartı, ticari işletme sahiplerine, işletmelerinin faaliyetlerine devamlılık sağlayabilmeleri için ihtiyaç duydukları krediyi elde etme noktasında bir takım sorunlara yol açmıştır. Bu sorunların giderilebilmesi amacıyla 6570 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu çıkarılmıştır²⁷. Ön rehinde de benzer bir durumun olduğunu ifade edebiliriz. Zira araçlarda tescil zorunluluğunun olmasından ötürü rehlin kurulması TMK m. 940/II'e göre mümkün olabilmektedir²⁸: „*Gerçek veya tüzel kişilerin alacaklarının güvence altına alınması için, kanun gereği bir sicile zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyedlik devredilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir.*“ Doktrinde TMK m. 940/II'deki rehne,“ motorlu araç rehni“ şeklinde de nitelendirilmiştir²⁹. Tescil için, öncelikle rehin sözleşmesinin yapılması ve araç malikinin tescil talebinin varlığı aranır. Böylece trafik siciline yapılan tescille birlikte zilyetliğin devrine gerek olmaksızın motorlu araç üzerinde rehin kurulmuş olur³⁰.

Bu hüküm olmasaydı, TMK m. 939'a göre, araçlar bir taşınır mal olması sebebiyle ancak zilyedliğin devri suretiyle taşınır rehni kurulabilecekti. İşte bu sebeple ön rehin kurumu uygulamada bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmış ve rehinli alacaklının rehin hakkının korunmasını sağlamıştır. Kredi sözleşmesi sonucu satın alınmış, faturalandırılmış araçların bu aşamada ön rehin konularak tescili yapıp (kesin) rehin hakkına dönüştürülünceye kadar rehin hakkının mevcudiyetinin korunması amaçlanmıştır³¹.

²⁷ Burcu Karakuş Erbaş, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni ve Rehin Alacaklısının Korunması* (1. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2018) 30.

²⁸ Bu hüküm emredici nitelikte bir hüküm değildir ve motorlu araçlar üzerinde teslim bağli rehin kurulması da mümkündür. Bkz Mehmet Akçaal, *Eşya Hukuku* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2021) 742.

²⁹ Hasan Seçkin Ozanoğlu, 'Türk Medeni Kanunu'nun 940. Maddesinin II. Fıkrası (Motorlu Araç Rehni) Üzerine' (2001) (2) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 20 vd.

³⁰ Akçaal (n 28) 742.

³¹ "Rehin konusu olarak günümüzde hala değer taşıyan taşınırlar ise teslimsiz, özel sicillerine tescille rehnedilmekte, böylelikle hem borçlu hem de alacaklı faaliyetini sürdürerek ödeme gücünü arttırmakta hem de alacaklı taşınır rehniyle temin edilmiş bulunan bu alacağını da rehnetmek suretiyle bir kredi kaynağı elde etmiş olmaktadır." (Sirmen, *Alacak Rehni* (n 5) 1); "Yeni Medeni Kanun ile getirilen bu

Kanaatimizce ön rehni resmi sicile tescil yapılınca kadar aşağıda da açıklanacağı üzere³² İİK m. 295/II ve 297/II kapsamında „taşınır rehni gibi“ değerlendirmek gerekir. Aksi bir değerlendirme rehinli alacaklının aynı bir hak olan rehin hakkının ihlaline sebep olacaktır.

Nitekim medeni hukuktaki rehin, yukarıda da ifade edildiği üzere³³, sınırlı aynı haktır ve ilişkin olduğu maldan, hak sahibine alacağını tercihi bir şekilde elde etmek imkânı verir. İcra ve iflas hukukundaki rehin kavramı ise medeni hukuktakinden daha geniş kapsamlıdır; örneğin hapis hakkı İİK m. 23 kapsamında rehin hakkı olarak değerlendirilmektedir³⁴. İİK m. 23’de medeni hukuk kurumu olan aynı teminatların takip hukukunda hangi prosedüre tabi olduğu düzenlenmiştir. Madde metninde taşınmaz rehni (ipotek) ile taşınır rehni kavramlarının içeriği tespit edilmiştir³⁵. Nitekim doktrindeki bir görüşe³⁶ göre, İİK m. 297/II kapsamına İİK m. 23’den yola çıkarak mülkiyet ve rehin dışındaki aynı hakların da girmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu açıdan bakıldığında İİK m. 23 anlamında ön rehni taşınır rehni gibi değerlendirilmesi gerekir. Bununla birlikte ön rehin kavramının İİK m. 295/II ve 297/II hükümleri dikkate alınarak konkordato hukukunun kendi özellikleri ile birlikte değerlendirilmesinde yarar vardır³⁷.

III. ÖN REHİNLİ MALIN İİK m. 295/II VE m. 297/II KAPSAMINDA SATIŞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İİK m. 295/II’e göre, “*rehinli malın konkordato projesine göre işletme tarafından kullanılması öngörülüyor veya kıymeti düşecek ya da muhafazası masraflı olacak ise*

düzenlemeyle, eski MK’nundaki teslim bağli rehine ilişkin kuralların özellikle bankaların kredi uygulamalarında yarattığı olumsuz sonuçların bertaraf edilmesinin amaçlandığı ifade edilmektedir. “(Ozanoğlu (n 29) 20).

³² Bkz aşağı başlık III.

³³ Bkz yuk başlık I

³⁴ Gürdoğan (n 18) 4; Sümer Altay ve Ali Eskiocak, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019) 173.

³⁵ Aşık ve Tok (n 15) 5.

³⁶ Altay ve Eskiocak (n 34) 173.

³⁷ Levent Börü, Şafak Parlak Börü ve Emine Bilgiç Eroğlu, ‘Adi Konkordato Hükümleri Uyarınca Üçüncü Kişi Rehiniyle Güvenceye Alınmış Alacağın Hukuki Durumu Üzerine Değerlendirmeler’ (2023) (1) Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 555-556.

297 nci maddenin ikinci fıkrasındaki usule göre satışına izin verilebilir. Satış gelirinden rehinli alacaklıya rehin bedeli kadar ödeme yapılır.” İİK m. 297/II’e göre ise, “Borçlu, mahkemenin izni dışında mühlet kararından itibaren rehin tesis edemez, kefil olamaz ve ivazsız tasarruflarda bulunamaz; taşınmazını, işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırını ve işletmenin devamlı tesisatını devredemez ve takyit edemez. Aksi h lde yapılan işlemler hükümsüzdür.”

 n rehinli taşıtların İİK m. 295/II ve 297/II kapsamında satışına ilişkin olarak inceleme konumuzla ilgili ilk derece mahkemesi önünde şu şekilde somut bir olay gerçekleşmiştir: Borçlu şirketin Mahkemeye konkordato başvurusu üzerine 3 ay süre ile konkordato geçici mühlet kararı verilmiştir. Geçici mühlet tarihinden önce konkordato borçlusunu olan şirket ile Mercedes şirketi arasında 26 adet Otomotiv ve Otomotiv  r nleri Kredisi ve Rehin Sözleşmeleri yapılmış; bu sözleşmeler uyarınca konkordato borçlusunu şirkete ticari taşıt kredileri tahsis edilmiştir. Konkordato geçici mühleti içerisinde söz konusu rehinli araçların İİK m. 295/II ve 297/II kapsamında satış izni talebi ile Mahkeme’ye başvurulmuş ve mahkeme konkordato borçlusunun talebini kısmen kabul etmiştir. Mahkemece, satışı talep edilen rehinli araçlar bakımından bir kısmı için İİK m. 295/II ve 297/II koşullarının sağlanmış olması sebebiyle satış izninin verildiği görülmekteyken, özellikle konkordato geçici mühlet tarihi olan 26.06.2024 tarihinden sonra tescili yapılan araçlar bakımından ise İİK m. 297/II’e göre geçici mühlet kararından sonra tescil edilerek rehnin konulduğunu; bu konuda mahkemenin de izni olmaması sebebiyle rehnin geçersiz olduğunu; dolayısıyla ortada bir rehin olmadığından İİK m. 294 ve 297 hükümlerinin ise uygulanamayacağını belirterek talebi reddetmiştir. Mahkemenin konuyla ilgili ara kararına ilişkin gerekçesinde bu durum şu şekilde açıklanmıştır:

“Bilindiği üzere, taşınır rehni, temin ettiği alacağın ödenmemesi halinde alacaklıya rehinli malın satış bedelinden alacağını tahsil etme yetkisi veren ve başkasına ait taşınır bir mal ya da hak üzerinde tesis edilen sınırlı bir ayni haktır. Kural olarak taşınırın rehnedilmesi TMK’nın 939. maddesi uyarınca teslim suretiyle mümkündür. Ancak bir sicile tescili zorunlu olan taşınırın bu sicile yazılmak suretiyle rehni de yasa koyucu tarafından kabul edilmiştir (Bkz. TMK’nın 940/2.maddesi). Bu kapsamda motorlu taşıtlar da borç işlişisinin tarafları arasında yapılan bir rehin sözleşmesi ile birlikte trafik

siciline yapılacak tescil sonucunda kurulan taşınır rehni ile alacaklının alacağına güvence olarak rehne konu edilebilirler. Motorlu taşıtların rehnedilmesi için taraflar arasında bu konuda yapılmış rehin sözleşmesi herhangi bir şekle tabi değildir. Ancak bu noktada işaret etmek gerekir ki, trafik siciline tescil rehin hakkı açısından kurucu olarak kabul edilmekte, diğer bir deyişle, rehin hakkı tescille birlikte kazanılmaktadır. Somut uyuşmazlıkta da; geçici komiserler kurulu tarafından düzenlenen raporlar ve tüm dosya kapsamına göre; talebe konu bir kısım araçların geçici mühlet tarihi olan 26/06/2024 tarihinden önce sicile tescil edilerek rehin hakkının kurulduğu, bir kısım araçların ise geçici mühlet tarihinden sonra rehnin sicile tescil edildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, İİK'nın 297/2 maddesine göre borçlunun, mahkemenin izni dışında mühlet kararından itibaren rehin tesis etmesi mümkün bulunmamaktadır.”³⁸

Mahkemenin söz konusu araçların bir kısmının satış izni talebinin reddedilmesinin gerekçesi ise İİK m. 297/II hükmüne dayanmaktadır. Yani mahkemece satış izni verilen araçlardan 54 tanesi dışındakilerine ait rehinlerin, taşınır araç siciline, geçici mühlet kararından (26/06/2024 tarihinden) sonra yapıldığı, İİK m. 297/2’de düzenlenen borçlu, "mahkemenin izni dışında mühlet kararından itibaren rehin tesis edemez..." hükmü uyarınca bu rehin tesislerinin geçersiz olduğu, rehin hususunun ortaya çıkmadığı ve bu sebeple de İİK m. 295/II ve 297/II hükümlerinin uygulanamayacağı belirtilmiştir.

O halde Mahkeme Kararına yansıyan olay bakımından konkordato borçlusu tarafından geçici mühlet tarihinden sonra tescili sonradan yapılan araçlar bakımından İİK m. 297/II kapsamında rehnin geçersiz olup olmadığı hususunun aydınlatılması uyuşmazlığın çözümü bakımından önemlidir. Buna göre mahkeme kararına yansıyan olayda araçlara ilişkin bir kısmının üzerinde ön rehinlerinin olduğu, fakat konkordato geçici mühlet tarihinden sonra tescillerinin yapılmasına müstenid resmi sistemde söz konusu araçlarda rehinin görüldüğü belirtilmektedir. Başka bir deyişle, taraflar arasında yapılmış sözleşmeye binaen Mercedes şirketi lehine rehinli araçlarda izlenen prosedürde faturası kesilen araçlarda faturaya dayanılarak ön rehin şerhi işlenmesi, plaka tescil işlemleri sonrasında ise rehin şerhlerinin işlendiği anlaşılmaktadır. İşte bu noktada da

³⁸ Ankara 2 Asliye Ticaret Mahkemesi, 2024/430 Esas Sayılı Dosyası, Ara Karar, 12.09.2024.

geçici mühlet tarihinden sonra araçlar üzerinde rehin durumunun sistemde görünmesi ve bu konuda İİK m. 297/II kapsamında mühletten sonra mahkemenin izninin olmaması sebebiyle Mahkeme kararında söz konusu rehlin geçersiz olduğu belirtilmiştir.

İİK m 297/ II'e göre borçlu, mahkemenin izni dışında geçici mühlet kararından itibaren rehin tesis edemez. Mühlet dönemi içerisinde borçlunun rehin tesis edebilmesi mahkeme iznine bağlandığı için, doktrinde buna “yasak işlem” adı verilmiştir³⁹. Buna göre, borçlunun mühlet kararından itibaren rehin tesis etmesi yasaktır⁴⁰. Bunun amacı ise borçlunun malvarlığının alacaklıların menfaati ölçüsünde korunmasıdır⁴¹. Borçlunun bu yasağa rağmen yapmış olduğu rehin ise hükümsüzdür (İİK m 297/II). Burada hükümsüzlükten ne anlaşılması gerektiğinin açıkça ortaya konulması gerekir.

Kanun'da hükme bağlanan hükümsüzlük yaptırımının hukuki niteliği doktrinde tartışmalı olmakla birlikte⁴², en son kabul edilen hakim görüşe göre⁴³ İİK 297/II'de ifade edilen hükümsüzlüğü sadece konkordato hukuku bakımından anlamak gerekecektir. Dolayısıyla bu işlemler maddi hukuk bakımından geçerli; fakat konkordato hukuku bakımından geçersiz kabul etmek gerekir⁴⁴. Başka bir deyişle, kısıtlanmış olanın tasarruf yetkisi olduğu gerçeğinden hareketle maddi hukuk bakımından geçerli ve fakat konkordato alacaklılarına karşı ileri sürülemeyecek türden bir geçersizliğe geçildiği

³⁹ Daniel Hunkeler, *Das Nachlassverfahren nach revidiertem SchKG, Mit einer Darstellung der Rechtsordnungen der USA, Frankreichs und Deutschlands* (Universitätsverlag Freiburg 1996) 206; İlhan Postacıoğlu, *Konkordato* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 1965) 65; Süha Tanrıver, *Konkordato Komiseri* (Yetkin Yayıncılık 1993) 75; M. Serhat Sarısözen, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2024) 478.

⁴⁰ Tanrıver (n 39) 74; Bilgehan Yeşilova, ‘Konkordato Şerhi m. 297’ içinde Bilgehan Yeşilova (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2023) 469.

⁴¹ Alexander Vollmar, ‘Art 298’ in SchKG’in Adrian Staehelin, Thomas Bauer and Daniel Staehelin (eds) *Basler Kommentar Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs* (2 Auflage, Helbing Lichtenhahn 2010) Art 298 N 1.

⁴² Bkz Sarısözen (n 39) 483; Levent Börü ve Şafak Parlak Börü, ‘Konkordatonun Kefalet Sözleşmesine Etkileri’ (2020) 78 (3) İstanbul Hukuk Mecmuası 1251 vd, Yeşilova (n 40) 466 vd.

⁴³ Cemil Simil, *Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları* (On İki Levha Yayıncılık 2020) 134-135; Hakan Albayrak, *İflâs Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2020) 123 vd; Börü ve Parlak Börü (n 42) 1253; Sema Taşpınar, ‘Adi Konkordato Hakkında İcra ve İflâs Kanunu’nda yapılan Değişiklikler’ (2003) 27 (2) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 69-70; Ahmet Başözen, *Müflisin Tasarruf Yetkisi* (Turhan Kitabevi 2005) 112-114.

⁴⁴ Yeşilova (n 40) 477; Börü ve Parlak Börü (n 42) 1251 vd; Simil (n 43) 134; Albayrak (n 43) 123 vd.

görülmektedir. Hükümde geçen hükümsüzlük yaptırımının bundan böyle sadece konkordato yönünden -alacaklıların haklarını ihlal ettiği ölçüde- bir anlamı ve değeri olduğu kabul edilmelidir⁴⁵. Bu geçersizlik (hükümsüzlük) ile amaçlanan alacaklıların korunmasıdır⁴⁶. Dolayısıyla bu değerlendirmenin bir sonucu olarak örneğin mahkeme izninin, geçmişe etkili olarak-icazet şeklinde de gerçekleşmesi, artık mümkün olacaktır; zira burada söz konusu olan “askıda geçersizlik” sonucu nedeniyle bunda alacaklılar adına bir zarar da dođmayacaktır⁴⁷.

  K m 297’nin mehzazını  svi re   K m 298 hükmü teşkil etmektedir; bu hükme göre, mühlet döneminde mahkemenin izni dışında borçlu tarafından yapılan rehin işlemi hukuken geçersizdir. Mehaz Kanun’da bizimkinden farklı olarak bir kesin hükümsüzlük yaptırımı öngörülmemiştir ve iyiniyetli kazanımların korunacağı hükme bađlanmı tır⁴⁸.  svi re doktrinde eskiden mahkemenin izni alınmaksızın yapılan yasak işlemlerin yaptırımı mutlak butlan (hükümsüzlük) (Nichtigkeit) olarak kabul edilmekteydi; fakat günümüz doktrinde mahkemenin izni dışında yapılan yasak işlemlerin h k ms zl kle geçersiz kılınması yaklaşımından vazgeçilmiştir ve mahkemenin daha sonra vereceği onayla bu işlemlerin geçerli hale gelebileceği kabul edilmi tir⁴⁹. Dolayısıyla  svi re doktrinde, mahkemenin izni dışında borçlu tarafından yapılan rehin işleminin maddi hukuk anlamında hükümsüz olarak değil, sadece icra hukuku anlamında alacaklılara karşı geçersiz olduğu kabul edilmektedir⁵⁰.

⁴⁵ Börü ve Parlak Börü (n 42) 1253; Yeşilova (n 40) 477-478.

⁴⁶ Konkordato borçlunun tasarruf yetkisine getirilen sınırlandırma, alacaklıların korunması amacına hizmet ettiğine göre, yasak işlemlerin yapılmasının sadece konkordato alacaklılarına karşı hükümsüz sayılması da bu amacın yerine getirilmesi için yeterlidir. Bkz Simil (n 43) 135.

⁴⁷ Yeşilova (n 40) 478.

⁴⁸   K’da açıkça iyiniyet konusunda bir hüküm yoktur. Bununla birlikte doktrinde konkordato mühlet kararının verilmesiyle ilanı arasındaki zaman sürecinde yapılan iyiniyetli işlemlerin korunması gerektiği belirtilmiştir. Bkz Yeşilova (n 40) 466; Cenk Akil, *Sorularla Adi Konkordato* (Adalet Yayınevi 2019) 173.

⁴⁹ Bkz Hunkeler (n 39) 207; Vollmar (n 41) Art 298 N 14; Thomas Bauer and Daniel Staehelin, *Basler Kommentar Bundesgesetz  ber Schuldbetreibung und Konkurs Erg nzungsband* (2. Auflage, Helbing Lichtenhahn 2017), Art 298 N 23.

⁵⁰ Brigitte Umbach Spahn, Stephan Kesselbach and Stefan Bossart, ‘Art 298 SchKG’ in Kren Jolanta Kostkiwicz and Dominik Vock (eds) *Schulthess Kommentar zum Bundesgesetz  ber Schuldbetreibung und Konkurs* (4. Auflage, Schulthess 2017) Art 298 N 12,16; Vollmar (n 41) Art 298 N 14.

O halde Mahkeme kararında ifade edilen   K m.297/II hükümüne aykırı olmasından ötürü geçersizlik yaptırımının maddi hukuk bakımından geçerli olduğunun kabul  gerekirken; ancak alacaklıların haklarını ihlal ettiği ölçüde veya ihlal etmesi durumunda icra iflas hukuku anlamında rehin hakkının geçersiz olduğunun kabul edilmesi gerekir. Mahkemenin ara kararına bakıldığında rehinli taşıtların satılmasının   K m. 295 kapsamında alacaklıların haklarını ihlal etmediği anlaşılmaktadır. Şöyle ki konkordato geçici mühlet tarihi öncesi tescil edilmiş ve rehinli olduğu kabul edilen 54 araç için Mahkemece satış izni verilmiştir; 54 araç dışında ise alacaklıların haklarının ihlal etmemesi gerekçesiyle değil de, konkordato geçici m hletinden sonra araçların tescilinin yapılması sebebiyle   K m. 297/II kapsamında mahkemenin rehin işleminin yapılmasına izni olmamasından ötürü rehnin geçersiz olmasından ötürü kanun kapsamında olamayacağı gerekçesine dayandırılmıştır.

Dolayısıyla mahkeme kararında da ifade edildiği üzere, alacaklıların haklarının ihlal edildiği açık bir durum söz konusu değildir. Aksine değerlendirilmesi durumunda ise rehnin medeni hukuk bakımından geçersiz olmasını doğurur ve bu durum rehinli alacaklının haklarını ihlal eder. Halbuki Mahkeme kararına konu olan olayda 0 km araçlar üzerinde rehin hakkı olan alacaklı lehine faiz i lemesinin devam ettiği dikkate alındığında, bu araçların satışına izin verilmemesi diğer adi alacaklıların haklarına da zarar verebilir. Başka bir deyişle konkordato geçici m hletinden sonraki tescili yapılan ön rehinli olan araçların rehne dönüşmesi ve bu araçların   K m. 295/II kapsamında satışına izin verilmesi diğer adi alacaklıların da menfaatine olacaktır. Zira mahkeme kararında da alacaklıların haklarının ihlal edilmesinden değil, zamansal bir duruma işaret edilerek salt geçici mühlet tarihinden sonra tescille birlikte rehnin konulması sebebiyle rehin işleminin geçersizliğinden bahsedilmiştir. Halbuki geçici mühletten önce söz konusu araçlar üzerinde  n rehin de mevcuttur. Tüm bunlardan ötürü kanaatimce söz konusu 54 araç dışındaki konkordato geçici m hletinden sonra tescili yapılan araçların maddi hukuk bakımından rehin olduğunun kabul  ve   K m. 295/II ve 297/II kapsamında da alacaklıların haklarını ihlal etmediği kıstası dikkate alınarak, bu hükümler kapsamında söz konusu rehinli araçların satışına izin verilmesi gerekmektedir.

Mahkeme kararında dikkat edilmesi gereken diğer bir durum şudur: Konkordato geçici mühletinden sonra tescili yapılmak zorunda kalınan araçların fiziki olarak tamamlanıp tamamlanmadığı hususunun da irdelenmesi gerekmektedir. Zira söz konusu araçların tamamlanmamış olduğu dikkate alındığında, tamamlanmamış araç niteliğinde olması ve bu nitelikte araçların ise tescil ve rehin süreçlerinin diğer motorlu araçlardan daha farklı işlediğinin göz önünde bulundurulmasını gerektirecektir.

Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik "Tanımlar" başlıklı 4. Maddesine göre;

"Tamamlanmamış araç: MARTOY, TORTOY ve MOTOY yönetmelikleri ve bu Yönetmeliğin ilgili hükümlerine uyabilmek için en az bir aşamada daha tamamlanması gereken ve buna uygun tip onayı veya AİTM uygunluk belgesi alarak imal edilmiş aracı," ifade eder.

Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik "Muayene, tescil ve trafiğe çıkma" 8. Maddesine göre;

"Bu Yönetmeliğe göre tek tek onaylanmış yeni araçların tesciline veya trafiğe çıkmasına, sadece onay kuruluşu veya onay kuruluşunun görevlendirdiği kuruluş tarafından tasdik edilmiş uygunluk belgeleri taşımaları halinde izin verilir. Tamamlanmamış araçların sürekli tescillerine ve trafiğe çıkmalarına tamamlanmadıkları sürece izin verilmez."

Araçların Satış, Devri ve Tescil Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik "İlk Tescil" başlıklı 13. Maddesine göre *"Tamamlanmamış araçların tescili yapılmaz."*

ARTES⁵¹ (Araç Tescil ve Sicil Sistem) bilgilendirme kitapçığında; mevzuat kapsamında tamamlanmamış araç olarak tanımlanan araçlara kamyon şasesi örnek gösterilmektedir. Yine ARTES'de Noterler Birliği tarafından yayınlanan "Araçların Satış, Devir ve Tescil Hizmetlerinin Noterler Tarafından Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar"da 'Tamamlanmamış Araç Uygunluk Belgesi' de tanımlanmıştır. Buna göre tamamlanmamış araçların tescili için *"Onay için ilave bir aşama gerektiren araçları*

⁵¹ Bkz <<https://portal.tnb.org.tr/Artes/Sayfalar/Hakkimizda.aspx>>, 20.09.2025.

kapsar; sadece bu belgeye istinaden tescil işlemi yapılmaz, tamamlanmamış araç uygunluk belgesiyle birlikte tamamlanmış araç uygunluk belgesinin ibrazı zorunludur" düzenlemesine yer verilmiştir.

O halde söz konusu araçların tamamlanmamış araç olmasının nitelendirilmesi durumunda da üzerlerine konulacak rehinin konkordato geçici mühlet tarihinden sonra tescilinin işin doğası gereği teknik olarak sürecin uzamış olması anlamına gelmektedir. Bu noktada da kanaatimizce konkordato borçlusu tarafından ihalede öngörülen kapsamda tamamlanması beklenen, fakat ihaleyi yapan idare ile aralarında uyuşmazlık çıkması sebebiyle söz konusu araçların tamamlanmasının gecikmesi ve konkordato geçici mühlet kararından sonra İİK m. 295/II ve 297/II kapsamında satışının yapılabilmesi amacıyla tescilinin yapılmak zorunda kalınmış olması sebepleriyle konkordato borçlusunun dürüst olduğu varsayılarak İİK m. 295/II ve 297/II kapsamında mahkemece rehinli araçların satışına izin verilebilmelidir.

SONUÇ

2018 tarihli 7101 sayılı Kanunla İİK’da özellikle konkordatoda getirilen değişikliklerle Türk hukukunda yaygın bir uygulama alanı bulan adi konkordato, İcra ve İflas Kanunu m. 285-309’da hükme bağlanmıştır. Rehin kurumu ise Türk Medeni Kanunu m. 850-972’de düzenlenmiştir. Bununla birlikte rehnin uygulaması konkordatoda sıklıkla karşımıza çıkan bir durumdur. İİK’nunda rehnin açıkça bir tanımı yapılmamış olmasına karşın, İİK’nun konkordatonun hükme bağlandığı çeşitli maddelerinde rehin hakkına ilişkin düzenlemeler (m. 295, 297, 298, 302, 303, 307, 308/h) bulunmaktadır.

Makalemizde İİK m. 295 ve 297 hükümleri ile ilgili taşıtlar üzerine konulan ön rehin kavramı ile ilgili inceleme yapılmıştır. Şöyle ki uygulamada konkordato geçici mühleti öncesi taşıt kredisi ile alınan araçların üzerine konulan ön rehnin konkordato mühleti içerisinde İİK m. 295/II ve 297/II’e göre satışı istenebilmektedir. Bu durumda İİK m. 295/II ve 297/II’e göre rehinli malın satışına imkan veren bu hükümler acaba “ön rehinli malın” satışı için de uygulanabilir mi? Bu çalışmamızda özellikle İİK m. 295/II ve 297/II hükümlerine göre taşıtlar üzerine konulan ön rehin hakkının konkordatodaki

hukuki durumu mahkeme kararına konu olan örnek nitelikteki olay dikkate alınarak değerlendirilmesi yapılmıştır.

Rehin hakkı, alacağın ifası için malvarlığı değerinin güvence oluşturduğu, bor unun borcunu yerine getirmemesi durumunda hak sahibinin bu değerin paraya çevrilmesini talep etmesiyle elde edilen tutardan alacağını alabilmesini sağlayan aynı bir haktır. Rehın hakkı, şahsi bir teminat değildir ve her ne kadar sınırlı bir aynı hak olsa da esasen bu hak alacaklının hakkının sağlanmasına yönelik bir aynı haktır ve dolayısıyla aynı güvence sağlar. Yani borçlu kişisel olarak tüm malvarlığı ile değil, güvence olarak göstermiş olduğu ayın (mal) ile sınırlı sorumludur.

 n rehin TMK’da açıkça tanımlanmamış olsa da, Türk Medeni Kanunu m. 881 hükmü gereği  n rehin kurulabilmesi mümkün olmalıdır.  n rehin, ilerideki bir borç için önceden rehin verilmesi anlamına gelmektedir. Taşıt kredilerinde  n rehin kurumuna rastlamaktayız ve uygulamasının oldukça yoğun olduğunu da ifade edebiliriz. Taşıt kredilerinde yer alan bu durum, belirlenen araç üzerinde öncelikle  n rehın kurulması, sonrasında (ticari veya tüketicisi) kredisi sözleşmesinin yapılması ile ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumda, aracın satışına ilişkin faturanın kredi verene teslimi sonrasında kredi tutarı, doğrudan satıcının hesabına aktarılmaktadır. İlk aşamada kurulan  n rehin ise, kredinin satıcıya tesliminden sonra gerçekleştirilen işlemler sonucunda geçerli bir rehne dönüşmektedir.

 n rehin aslında bir ihtiyaç sebebiyle ortaya çıkmıştır. Rehınlı alacaklının rehın hakkının korunmasını sağlamıştır. Kredi sözleşmesi sonucu satın alınmış, faturalandırılmış araçların bu aşamada  n rehin konularak tescili yapılp (kesin) rehın hakkına dönüştürülünceye kadar rehın hakkının mevcudiyetinin korunması amaçlanmıştır. Kanaatimizce  n rehni resmi sicile tescil yapılınca kadar *„taşınır rehni gibi“* değerlendirmek gerekir. Aksi bir değerlendirme rehınlı alacaklının aynı bir hak olan rehın hakkının ihlaline sebep olacaktır.

 İK m 297/ II’e göre borçlu, mahkemenin izni dışında geçici mühlet kararından itibaren rehın tesis edemez. Mühlet dönemi içerisinde bor unun rehın tesis edebilmesi mahkeme iznine bağlandığı için, doktrinde buna “yasak işlem” adı verilmiştir. Buna göre, bor unun mühlet kararından itibaren rehın tesis etmesi yasaktır. Bunun amacı ise

borçlunun malvarlığının alacaklıların menfaati ölçüsünde korunmasıdır. Borçlunun bu yasa a rağmen yapmış olduğu rehin ise hükümsüzdür (  K m 297/II). Burada h k ms zl kten ne anlaşılması gerektiğinin açıkça ortaya konulması gerekir.

Kanun'da hükme ba lanan hükümsüzlük yaptırımının hukuki niteliği doktrinde tartışmalı olmakla birlikte, en son kabul edilen hakim görüşe göre   K 297/II'de ifade edilen h k ms zl  u sadece konkordato hukuku bakımından anlamak gerekecektir. Dolayısıyla bu işlemler medeni hukuk bakımından geçerli; fakat konkordato hukuku bakımından geçersiz kabul etmek gerekir. Başka bir deyişle, kısıtlanmış olanın tasarruf yetkisi olduğu gerçeğinden hareketle medeni hukuk bakımından geçerli ve fakat konkordato alacaklılarına karşı ileri sürülemeyecek türden bir ge ersizli e geçildiği görülmektedir. Hükümde geçen hükümsüzlük yaptırımının bundan böyle sadece konkordato yönünden -alacaklıların haklarını ihlal ettiği ölçüde- bir anlamı ve değeri olduğu kabul edilmelidir. Bu geçersizlik (hükümsüzlük) ile amaçlanan alacaklıların korunmasıdır. Dolayısıyla bu değerlendirmenin bir sonucu olarak örneğin mahkeme izninin, geçmişe etkili olarak-icazet şeklinde de gerçekleşmesi, artık mümkün olacaktır; zira burada söz konusu olan “askıda geçersizlik” sonucu nedeniyle burada alacaklılar adına bir zarar da do mayacaktır.

Dolayısıyla mahkeme kararında da ifade edildiği üzere, alacaklıların haklarının ihlal edildiği açık bir durum söz konusu değildir. Aksine değerlendirilmesi durumunda ise rehnin maddi hukuk bakımından geçersiz olmasını doğurur ve bu durum rehinli alacaklının haklarını ihlal eder. Halbuki Mahkeme kararına konu olan olayda 0 km araçlar üzerinde rehin hakkı olan alacaklı lehine faiz i lemesinin devam ettiği dikkate alındığında, bu araçların satışına izin verilmemesi diğer adi alacaklıların haklarına da zarar verebilir. Başka bir deyişle konkordato geçici m hletinden sonraki tescili yapılan ön rehinli olan araçların rehne dönüşmesi ve bu araçların   K m. 295/II kapsamında satışına izin verilmesi diğer adi alacaklıların da menfaatine olacaktır.

Konkordato geçici m hletinden sonra tescili yapılmak zorunda kalınan araçların fiziki olarak tamamlanıp tamamlanmadığı hususunun da ayrıca irdelenmesi gerekmektedir. Zira söz konusu araçların tamamlanmamış olduğu dikkate alındığında, tamamlanmamış araç niteliğinde olması ve bu nitelikte araçların ise tescil ve rehin

süreçlerinin diğer motorlu araçlardan daha farklı i ledi inin göz önünde bulundurulmasını gerektirecektir.

Söz konusu araçların tamamlanmamış araç olmasının nitelendirilmesi durumunda da üzerlerine konulacak rehinin konkordato geçici mühlet tarihinden sonra tescilinin için doğası gereği teknik olarak sürecin uzamış olması anlamına gelmektedir. Bu noktada da kanaatimizce konkordato borçlusunu tarafından ihalede öngörülen kapsamda tamamlanması beklenen, fakat ihaleyi yapan idare ile aralarında uyuşmazlık çıkması sebebiyle söz konusu araçların tamamlanmasının gecikmesi ve konkordato geçici mühlet kararından sonra  İK m. 295/II ve 297/II kapsamında satışının yapılabilmesi amacıyla tescilinin yapılmak zorunda kalınmış olması sebepleriyle konkordato borçlusunun dürüst olduğu varsayılarak  İK m. 295/II ve 297/II kapsamında mahkemece rehinli araçların satışına izin verilebilmelidir.

KAYNAKÇA

Acar F, *Rehin Hukuku Dersleri* (1. Baskı, Vedat Kitapçılık 2015).

Akçaal M, *Eşya Hukuku* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2021).

Akil C, *Sorularla Adi Konkordato* (Adalet Yayınevi 2019).

Albayrak H, * fl s Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları* (1. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2020).

Altay S ve Eskiocak A, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku* (5. Baskı, Vedat Kitapçılık 2019).

A ık   ve Tok O, * pote in Paraya  evrilmesi Yoluyla Takip- erh-* (1. Baskı, On  ki Levha Yayıncılık 2025).

Ba  zen A, *Müflisin Tasarruf Yetkisi* (Turhan Kitabevi 2005).

Ba t rk  , ‘Bankacılık Sektöründe Robotik Süreç Otomasyonu-Bir Uygulama  rne i’, 2023, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Bauer T and Staehelin D, *Basler Kommentar Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs Ergänzungsband* (2. Auflage, Helbing Lichtenhahn 2017).

Börü L ve Parlak Börü Ş, ‘Konkordatonun Kefalet Sözleşmesine Etkileri’ (2020) 78 (3) İstanbul Hukuk Mecmuası 1239-1277.

Börü L, Parlak Börü Ş ve Bilgiç Eroğlu E, ‘Adi Konkordato Hükümleri Uyarınca Üçüncü Kişi Rehniyle Güvenceye Alınmış Alacağın Hukuki Durumu Üzerine Değerlendirmeler’ (2023) (1) Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 547-575.

Esener T ve Güven K, *Eşya Hukuku* (6. Baskı, Yetkin Yayınları 2015).

Gürdoğan B, *Türk-İsviçre İcra ve İflas Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi* (Ajans-Türk Yayınları 1967).

Hunkeler D, *Das Nachlassverfahren nach revidiertem SchKG, Mit einer Darstellung der Rechtsordnungen der USA, Frankreichs und Deutschlands* (Universitätsverlag Freiburg 1996).

Karakuş Erbaş B, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni ve Rehin Alacaklısının Korunması* (1. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2018).

Köprülü B ve Kaneti S, *Sınırlı Ayni Haklar* (2. Baskı, İstanbul Üniversitesi Yayınları 1982).

Oğuzman MK, Seliçi Ö ve Oktay Özdemir S, *Eşya Hukuku* (23. Bası, Filiz Kitabevi 2021).

Ozanoğlu HS, ‘Türk Medeni Kanunu’nun 940. Maddesinin II. Fıkrası (Motorlu Araç Rehni) Üzerine’ (2001) (2) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 20-34.

Özsunar E, ‘Roma Hukukunda Rehin Hakkı’ (2005) (2) DEÜHFD 137-164.

Postacıoğlu İ, *Konkordato* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 1965).

Rona Serozan, *Eşya Hukuku I* (3. Baskı, Filiz Kitabevi 2014).

Sarisözen MS, *Konkordato* (6. Baskı, Yetkin Yayıncılık 2024).

Simil C, *Konkordatoda Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları* (On İki Levha Yayıncılık 2020).

Sirmen AL, *Alacak Rehni* (Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayınları 1990).

Sirmen AL, *Eşya Hukuku* (9. Baskı, Yetkin Yayınları 2021).

Tanrıver S, *Konkordato Komiseri* (Yetkin Yayıncılık 1993).

Taşpınar, ‘Adi Konkordato Hakkında İcra ve İflâs Kanunu’nda yapılan De i iklikler’ (2003) 27
(2) *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 49-92.

Tekinay SS, *Menkul Mülkiyeti ve Sınırlı Ayni Haklar* (Filiz Kitabevi 1994).

Umbach Spahn B, Kesselbach S and Bossart S, ‘Art 298 SchKG’ in Kren Kostkiwicz J and
Vock D (eds) *Schulthess Kommentar zum Bundesgesetz  ber Schuldbetreibung und
Konkurs* (4. Auflage Schulthess 2017).

 nal M, *Sınırlı Ayn  Haklar* (2. Baskı, Savaş Kitabevi 2024).

Vollmar A, ‘Art 298’ in SchKG’in Adrian Staehelin, Bauer T and Staehelin D (eds) *Basler
Kommentar Bundesgesetz  ber Schuldbetreibung und Konkurs* (2. Auflage, Helbing
Lichtenhahn 2010).

Von Tuhr A, *Borçlar Hukuku I-II* (Cevat Edege tr, Yargıtay Yayınları 1983).

Yeşilova B, ‘Konkordato  erhi m. 297’ içinde Yeşilova B (edt), *Yeni Konkordato Hukuku* (3.
Baskı, Yetkin Yayıncılık 2023).

Yılmaz A, *Belirli Süreli T ketic  Kredis  Sözleşmeleri* (1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık 2018).